

МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

MOTIVATION OF FUTURE EDUCATORS AS ONE OF THE FACTORS OF SUCCESSFUL PROFESSIONAL TRAINING

Стаття присвячена актуальній проблемі мотивації студентів-вихователів до навчання. Дослідження проведено в рамках українсько-австрійського науково-дослідного проекту «Якість підготовки вихователів дошкільних закладів в Австрії та Україні: компаративний аналіз» (012U103773). Запропоновано комплексний підхід до підвищення мотивації студентів-вихователів. Підкреслено важливість індивідуалізації навчального процесу, створення розвивального навчального середовища та надання психологічної підтримки для підвищення мотивації. Такий підхід дозволяє врахувати різноманітні фактори, які впливають на мотивацію студентів, та створити умови для їхнього успішного навчання. Схарактеризовано внутрішні фактори мотивації, які пов'язані з індивідуальними особливостями особистості (інтересами, цінностями, потребами, рівнем самооцінки, досягненнями та амбіціями). Від них залежить наскільки важливим для студента є навчання, які цілі він ставить перед собою та які стратегії використовує для їх досягнення. Розкрито зовнішні фактори мотивації, які пов'язані з оточенням студента. Проведене емпіричне дослідження дало змогу ідентифікувати чотири основні групи мотивів: внутрішні індивідуально значущі, внутрішні соціально значущі, зовнішні позитивні та зовнішні негативні. Отримані результати дослідження підтверджують нагальну потребу в індивідуальному підході до мотивації студентів. Більшість опитаних виявили середній рівень зовнішньої мотивації, що підкреслює важливість збалансованого поєднання зовнішніх та внутрішніх стимулів у навчальному процесі для досягнення максимальної ефективності. Особливу увагу слід приділити студентам з низьким рівнем зовнішньої мотивації. Для них створення атмосфери довіри, підтримки та надання можливостей для самореалізації є основними факторами розвитку стійкої внутрішньої мотивації.

Ключові слова: студенти, навчання, мотиви, мотивація, педагогічні заклади вищої освіти.

The article is devoted to the pressing issue of student-teacher motivation to learn. The research was conducted within the framework of the Ukrainian-Austrian research project "Quality of Training of Preschool Teachers in Austria and Ukraine: A Comparative Analysis" (012U103773). A comprehensive approach to increasing the motivation of student-teachers is proposed. The importance of individualizing the learning process, creating a developing learning environment, and providing psychological support to increase motivation is emphasized. This approach allows for the consideration of various factors that influence student motivation and creates conditions for their successful learning. The article characterizes the internal factors of motivation, which are related to the individual characteristics of a person (interests, values, needs, self-esteem, achievements, and ambitions). They determine how important learning is for a student, what goals they set for themselves, and what strategies they use to achieve them. The external factors of motivation, which are related to the student's environment, are revealed. The empirical research conducted made it possible to identify four main groups of motives: internal individually significant, internal socially significant, external positive, and external negative. The research results confirm the urgent need for an individual approach to student motivation. Most of the respondents showed an average level of external motivation, which emphasizes the importance of a balanced combination of external and internal incentives in the learning process to achieve maximum efficiency. Particular attention should be paid to students with a low level of external motivation. For them, creating an atmosphere of trust, support, and providing opportunities for self-realization are the main factors in developing sustainable internal motivation.

Key words: students, learning, motives, motivation, higher education institutions.

УДК 159.947.5
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/75.2>

Карпенко О.Є.,
докт. пед. наук,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Якість освіти невід'ємно пов'язана з рівнем мотивації студентів та слугує каталізатором їхнього професійного зростання. Сучасні студенти очікують не лише фундаментальних знань, а й інноваційних підходів до навчання, які дозволяють їм успішно застосовувати здобуті компетенції на практиці. Саме тому створення освітнього середовища, що стимулює розвиток критичного мислення, творчих здібностей та навичок співпраці, є пріоритетним завданням закладів вищої освіти. Висока якість освіти сприяє формуванню стійкої внутрішньої мотивації, оскільки студенти бачать прямий зв'язок між

отриманими знаннями та їхніми майбутніми професійними досягненнями.

Актуальність дослідження мотивації студентів в умовах воєнного часу зумовлена комплексом соціально-психологічних та економічних чинників. З одного боку, воєнний стан створює значні психологічні навантаження на студентів, що призводить до зниження їхньої мотивації до навчання. Тривога, страх та депресія, викликані війною, негативно впливають на когнітивні функції, ускладнюючи процес сприйняття та засвоєння нової інформації. З іншого боку, війна суттєво ускладнює доступ до освіти. Руйнування навчальних закладів, перебої в електропостачанні та матеріальні труднощі

сімей студентів створюють об'єктивні перешкоди для безперервного навчання. Війна є багатовекторним дестабілізуючим фактором, який суттєво впливає на мотивацію та можливості студентів до здобуття якісної освіти. Розуміння цих складних взаємозв'язків є необхідним для розробки ефективних стратегій підтримки студентів в умовах воєнного часу. Дослідження мотивації студентів дозволить ідентифікувати найбільш актуальні проблеми, розробити програми психологічної допомоги та забезпечити необхідні умови для продовження навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема мотивації студентів до навчання залишається актуальною у сучасній педагогіці. Останні дослідження свідчать про різноманітні підходи до її вивчення та вирішення. Зокрема, дослідники звертають увагу на вплив різних факторів на мотивацію студентів, серед яких дистанційне навчання, воєнний стан, індивідуальні особливості студентів різних курсів. Так, Е. Балашов досліджує роль метакогнітивних стратегій у мотивації студентів [1], Н. Мироненко та О. Пуляк розглядають сугестивну технологію як засіб мотивації в умовах дистанційного навчання [2]. В. Носатова акцентує увагу на формуванні мотивації до самостійного учіння [3]. Н. Пилипенки та В. Пилипенко вивчають психолого-педагогічні чинники розвитку мотивації [4]. О. Піменова та О. Гапончук аналізують мотивацію студентів у контексті воєнного стану, а З. Ржевська-Штефан [6], О. Ткаченко й О. Тураєва [8] досліджують особливості мотивації в умовах дистанційного навчання. В. Староста ж вивчає мотивацію студентів різних років до навчання. Дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до формування мотивації, який враховує як зовнішні, так і внутрішні чинники, а також індивідуальні особливості кожного студента.

К. Аль-Саїд висвітлює значний вплив викладача на мотивацію студентів у контексті мобільного навчання [9]. Автор пропонує ряд стратегій, які можуть підвищити мотиваційні фактори в такому середовищі. М. Гарнетт підкреслює ключову роль мотивації в онлайн-навчанні, наголошуючи на необхідності розробки індивідуальних підходів до кожного студента [11]. А. Мартін та М. Довсон аналізують взаємозв'язки між міжособистісними відносинами, мотивацією, залученістю та досягненнями студентів [12]. Автори пропонують інтегративний підхід до розуміння цих феноменів. У дослідженні А. Мартін закликає до об'єднання досліджень мотивації та інструкції, щоб створити більш цілісний підхід в освітній психології [13]. Нарешті, Ж. Кіаній та Л. Жікіанг використовують методи машинного навчання для дослідження мотивації студентів у мультимедійному середовищі, відкриваючи нові можливості для персоналізації навчання [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасні дослідження, що використовують інноваційні методи, такі як машинне навчання, дозволяють глибше проникнути в механізми мотивації та розробити більш ефективні стратегії навчання, адаптовані до потреб сучасних студентів. Однак проблема мотивації до навчання студентів спеціальності дошкільна освіта в умовах війни потребує глибшого аналізу і детальнішого вивчення.

Мета статті – розкрити внутрішні та зовнішні фактори мотивації до навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як складову успішної професійної підготовки у педагогічних закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Мотивація до навчання постійно змінюється під впливом різних факторів. Ці фактори можна поділити на дві основні групи: внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори мотивації пов'язані з індивідуальними особливостями особистості: інтересами, цінностями, потребами, рівнем самооцінки, досягненнями та амбіціями. Саме внутрішні фактори визначають, наскільки важливим для студента є навчання, які цілі він ставить перед собою та які стратегії використовує для їх досягнення. Інтерес до предмета, бажання самореалізації, прагнення до пізнання нового – все це приклади внутрішніх факторів, які можуть значно підвищити мотивацію до навчання.

Зовнішні фактори мотивації пов'язані з оточенням студента: сім'єю, друзями, викладачами, навчальним середовищем, соціальними очікуваннями. Зовнішні фактори можуть як стимулювати, так і пригнічувати мотивацію до навчання. Наприклад, підтримка сім'ї, схвалення вчителя, цікаві навчальні програми можуть сприяти підвищенню мотивації. Водночас, надмірна конкуренція, негативний досвід навчання, відсутність зворотного зв'язку можуть призвести до зниження мотивації. Розуміння взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів мотивації є важливим для розробки ефективних стратегій підвищення мотивації до навчання. Педагогам необхідно створювати таке навчальне середовище, яке б стимулювало розвиток внутрішньої мотивації у студентів [1].

Формування мотивації до навчання – це складний процес, у якому беруть участь як сам студент, так і зовнішні фактори. Як зазначають дослідники, мотивація до навчання не є статичною величиною, а залежить від багатьох змінних. Серед них – особливості освітньої системи, організація навчального процесу у конкретному закладі освіти, специфіка навчальних дисциплін, а також індивідуальні характеристики як студента, так і викладача.

Важливо розуміти, що мотивація до навчання формується не лише під впливом зовнішніх стимулів (наприклад, оцінок, схвалення), але й внутрішніх факторів, таких як інтерес до предмета,

бажання саморозвиватися та прагнення досягти певних цілей. При цьому, кінцева мета навчання – не єдиний мотиватор. Значний вплив мають також умови навчання, методи викладання та взаємодія з викладачем [4]. Таким чином, рівень розвитку навчальної мотивації студента є результатом взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів. Для успішного навчання необхідно створювати умови, які б стимулювали як пізнавальну активність студента, так і забезпечували його емоційний комфорт.

Як зазначає К. Бейн, існує декілька стратегій, які можуть значно вплинути на рівень зацікавленості студентів до навчального процесу. Серед них можна виділити: створення розвивального навчального середовища, яке б пробуджувало допитливість та бажання глибше досліджувати предмет; побудову міцних взаємин між викладачем та студентами, що сприяє взаєморозумінню та підтримці; використання різноманітних навчальних інструментів, зокрема візуальних матеріалів, для кращого засвоєння інформації; залучення студентів до активної участі у навчальному процесі через застосування інтерактивних методів; чітке формулювання навчальних цілей, які будуть актуальними для студентів; впровадження об'єктивних систем оцінювання знань; забезпечення регулярного зворотного зв'язку, який допоможе студентам зрозуміти свої сильні сторони та напрямки для подальшого розвитку [10, с. 36]. Загалом, ефективна мотивація студентів – це комплексний процес, який вимагає від викладача постійного пошуку нових підходів та інструментів.

Основні стратегії мотивації студентів, описані К. Бейном, можна умовно поділити на дві групи. Перша група пов'язана зі створенням сприятливого навчального середовища: зацікавлення предметом, використання візуальних засобів та активних методів навчання, а також ідентифікація реальних навчальних цілей. Друга група стратегій стосується взаємодії викладача зі студентами: ефективна взаємодія, оцінювання та зворотний зв'язок, а також заохочення активної участі. Обидві групи стратегій є взаємопов'язаними і доповнюють одна одну [10, с. 112]. Важливо зазначити, що успішність застосування різних мотиваційних стратегій залежить від багатьох факторів, зокрема від специфіки навчальної дисципліни, вікових особливостей студентів, їхніх індивідуальних потреб та інтересів [1, с. 17].

Студенти, які прагнуть розширити свій кругозір та систематизувати знання, демонструють високу навчальну активність, незважаючи на зовнішні обставини. Їхній вибір професії, що відповідає особистим інтересам, стимулює до самостійної роботи та поглибленого вивчення предметів. На противагу цьому, студенти з «інфантильною» мотивацією, тобто ті, хто обрали навчальний заклад під впливом зовнішніх чинників, з часом втрачають

інтерес до навчання. Їм необхідна трансформація мотивації до більш зрілої, соціально зумовленої або професійно орієнтованої.

Глибоке розуміння необхідності здобуття знань суттєво впливає не лише на підхід студента до самостійного вивчення матеріалу, а й на організацію цього процесу. Студенти, які чітко усвідомлюють мету навчання, демонструють більш відповідальне ставлення до рекомендованої літератури, поглиблюючи свої знання за допомогою різноманітних джерел. На відміну від них, ті, хто навчається без чіткої мети, часто обмежуються лише основними підручниками, ігноруючи додаткові матеріали, що призводить до менш глибокого засвоєння навчального матеріалу [3, с. 106].

Особистісні характеристики студента, такі як інтереси, цінності та самооцінка, суттєво впливають на його бажання навчатися. По-друге, структура та зміст навчальної програми, включаючи актуальність матеріалу та можливість вибору дисциплін, відіграють важливу роль у формуванні мотивації. Крім того, професіоналізм викладачів, їхня здатність зацікавити студентів та створити сприятливу навчальну атмосферу, є не менш значущими. Соціальне оточення студента, зокрема підтримка родини та друзів, також впливає на його мотивацію до навчання.

Важливими чинниками, що стимулюють навчальну активність студентів, є технічне оснащення навчального закладу, можливість практичної діяльності та командної роботи, а також загальна атмосфера в студентській групі. Високі вимоги студентів до себе, бажання досягти успіхів та постійно розвиватися є потужним внутрішнім стимулом. Зовнішні фактори, такі як система заохочень та мотиваційні заходи, запроваджені навчальним закладом, можуть додатково стимулювати навчальну діяльність.

Дослідження в галузі психології навчання демонструють, що студенти, мотивовані внутрішньо, тобто прагненням до пізнання, саморозвитку та задоволення від самого процесу навчання, досягають значно кращих результатів. Вони демонструють більш глибоке розуміння матеріалу, активніше залучаються до навчального процесу та виявляють стійкість перед труднощами. На відміну від них, зовнішня мотивація, яка базується на зовнішніх стимулах, таких як оцінки, винагороди чи соціальний тиск, хоча й може спонукати до короточасних зусиль, часто призводить до поверхневого засвоєння знань та залежності від зовнішніх підкріплень. Таким чином, для забезпечення стійких та якісних результатів навчання необхідно фокусуватися на розвитку внутрішньої мотивації у студентів.

Розуміння відмінностей між внутрішньою та зовнішньою мотивацією має важливе значення для педагогічної практики. Створення

навчального середовища, яке стимулює внутрішню мотивацію, передбачає надання студентам можливості для самостійного дослідження, вибору тем для проектів, а також забезпечення зворотного зв'язку, який фокусується на процесі навчання, а не лише на кінцевому результаті. Розуміння цих механізмів дозволяє розробляти ефективніші стратегії навчання та підтримувати довготривалий інтерес студентів до освіти.

Сьогодні студенти часто зіштовхуються з труднощами в освітньому процесі. Успішність навчання тісно пов'язана з усвідомленням особистістю важливості здобутих знань, її зацікавленістю та бажанням навчатися. Найважливішим показником успішності студента є академічна успішність. Оцінка відображає не лише обсяг знань, а й здатність особистості самостійно здобувати нові знання та вміння. Отже, успішне навчання в університеті залежить від рівня розвитку самостійної пізнавальної діяльності, загального інтелектуального розвитку, емоційної зрілості та особистісних якостей. Протягом багатьох років дослідники вважали, що головним чинником успішного навчання є інтелектуальний рівень особистості. Однак результати деяких досліджень спонукають по-новому розглянути взаємозв'язок між мотивацією та інтелектом. Висока мотивація може компенсувати недостатній рівень знань або вмінь, відіграючи роль компенсаторного чинника.

Ключову роль відіграють зовнішні чинники, зокрема, особистісні якості викладачів [4, с. 12]. Студенти високо оцінюють педагогічну майстерність, використання сучасних технологій навчання та об'єктивність оцінювання. Зі збільшенням курсу навчання ця залежність посилюється. Водночас, невміння викладачів зацікавити предметом та чітко пояснити матеріал, а також необ'єктивність оцінювання негативно впливають на мотивацію. Отримані результати підтверджують важливість педагогічних чинників у формуванні стійкої мотивації до навчання.

Розвиток мотивації серед студентів є ключовим фактором успішного навчання. У сучасному освітньому контексті, де мультимедійні засоби стали невід'ємною частиною навчального процесу, викладачі мають унікальну можливість стимулювати інтерес студентів та підвищити ефективність навчання. Теорія самовизначення підкреслює важливість таких факторів, як автономія, компетентність та зв'язок у розвитку внутрішньої мотивації. Надання студентам можливості вибору, створення умов для досягнення успіху та підтримка відчуття приналежності до навчальної спільноти сприяють підвищенню зацікавленості у навчальному процесі. Мультимедійні засоби є потужним інструментом для розвитку мотивації. Інтерактивні елементи, візуалізація інформації, різноманітні формати подання матеріалу роблять

навчання більш цікавим та доступним. Залучення студентів до активної взаємодії з мультимедійним контентом сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку критичного мислення [13].

Упродовж двох місяців – з листопада по грудень 2023 року – було проведено емпіричне дослідження серед студентів спеціальності «Дошкільна освіта» чотирьох областей України. Для збору даних використано метод онлайн-анкетування. Опитування було анонімним. Анкетування охопило 260 студентів чотирьох закладів вищої освіти: Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди та Харківської гуманітарно-педагогічної академії.

Проведено детальний аналіз отриманих даних з використанням методики «Мотиви вибору професії» (В.А. Семиченко), яка передбачає відповіді на 20 запитань і дозволяє ідентифікувати чотири основні групи мотивів: внутрішні індивідуально значущі, внутрішні соціально значущі, зовнішні позитивні та зовнішні негативні. Аналіз результатів виявив домінування внутрішньої мотивації серед більшості респонденток. Зокрема, 43,5% студенток демонструють високий рівень внутрішніх індивідуально значущих мотивів, що свідчить про чітку орієнтацію на особистий розвиток і самореалізацію. Такий рівень мотивації є потужним стимулом для досягнення успіхів у навчанні. Ще 42,3% респонденток мають середній рівень внутрішніх індивідуально значущих мотивів, що також вказує на значний рівень мотивації до самовдосконалення. Таким чином, більшість студенток демонструють внутрішню зацікавленість у навчанні та прагнення до професійного зростання. Лише у 14,2% респонденток виявлено низький рівень внутрішніх індивідуально значущих мотивів. Ця група потребує додаткової уваги, оскільки низька внутрішня мотивація може негативно вплинути на навчальні досягнення. Для підвищення мотивації таких студенток необхідно розробити індивідуальні програми підтримки. Високий рівень внутрішньої мотивації є позитивним прогностичним фактором для подальшого навчання та професійної діяльності. Внутрішньо мотивовані особистості більш схильні до активного навчання, самостійного прийняття рішень та ефективного подолання труднощів.

Проведене дослідження виявило, що більшість студентів виявляють високий або середній рівень внутрішніх соціально значущих мотивів. Зокрема, 36,9% опитаних демонструють високий рівень такої мотивації, що свідчить про їхню активну участь у різноманітних соціальних ініціативах та волонтерських програмах. Ці студенти не лише беруть участь у таких заходах, а й відчувають

внутрішню потребу робити добрі справи, сприяти розвитку суспільства. Середній рівень внутрішньої мотивації, який виявили 51,9% респондентів, також є позитивним показником. Це означає, що значна частина студентської молоді виявляє інтерес до соціальної діяльності та готова долучатися до неї. Хоча рівень їхньої участі може бути менш вираженим порівняно зі студентами, які мають високий рівень мотивації, їхня готовність до участі в соціальних проектах є важливим ресурсом для розвитку громадянського суспільства. Однак, варто зазначити, що 11,2% опитаних студентів мають низький рівень внутрішньої мотивації до соціальної діяльності. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як особистісні особливості, сімейне виховання, соціальне оточення тощо. Для цієї групи студентів важливо розробити спеціальні програми та ініціативи, які б допомогли їм усвідомити важливість соціальної відповідальності та мотивували до активної участі в житті громади.

Зовнішні позитивні стимули, такі як соціальне визнання, схвалення та інші фактори середовища, суттєво впливають на формування мотивації до навчання. Однак, рівень їхньої значущості індивідуальний і залежить від особистісних особливостей суб'єкта. Проведене дослідження виявило три основні профілі мотиваційної готовності студентів: з низьким рівнем зовнішньої мотивації (31,5%) демонструють незначну залежність від зовнішніх стимулів. Їхня мотивація має переважно внутрішній характер, що проявляється у прагненні до саморозвитку та пізнання; із середнім рівнем зовнішньої мотивації (56,5%) становлять найбільшу групу. Для них зовнішні стимули є важливими, але не визначальними. Їхня мотивація є результатом взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів; з високим рівнем зовнішньої мотивації (12%) є найбільш чутливими до зовнішніх стимулів. Їхня навчальна активність значною мірою залежить від соціального схвалення та досягнення зовнішніх цілей.

Більша частина опитаних студенток (58,4%) продемонструвала середній рівень впливу зовнішніх негативних мотивів. Це свідчить про те, що для них страх невдачі чи покарання має певний вплив на мотивацію, проте не є домінуючим фактором. Цікаво, що значна частина студенток (30,3%) виявила низький рівень схильності до зовнішніх негативних стимулів, що вказує на орієнтацію на внутрішні або позитивні зовнішні мотиви. Лише невеликий відсоток студенток (11,3%) продемонстрували високий рівень впливу зовнішніх негативних стимулів, що вказує на значний вплив страху невдачі, покарання чи осуду на їхню мотивацію до навчання.

Отримані результати дослідження підтверджують необхідність індивідуального підходу до мотивації студентів. Більшість опитаних демонструють середній рівень зовнішньої мотивації, що

вказує на важливість збалансованого поєднання зовнішніх та внутрішніх стимулів у навчальному процесі. Особливу увагу слід приділити студентам з низьким рівнем зовнішньої мотивації. Для них створення атмосфери довіри та підтримки є ключовим фактором розвитку внутрішньої мотивації. Дослідження також виявило неоднорідність у рівні сприйнятливості студентів до зовнішніх негативних мотивів. Хоча для більшості опитаних такі мотиви не є домінуючими, виявлений високий рівень негативних мотивів у частини студентів вимагає додаткових заходів. Ці студенти потребують індивідуальної психологічної підтримки для зниження рівня стресу та підвищення самооцінки.

Висновки. Проведене дослідження вказує на необхідність впровадження комплексного підходу до підвищення мотивації студентів у педагогічних закладах вищої освіти. Першочерговим завданням є індивідуалізація навчального процесу шляхом розробки програм, що враховують різноманітність мотиваційних профілів студентів. Крім того, створення позитивного навчального середовища, зорієнтованого на розвиток інтересу, досягнення успіху та самореалізації, є ключовим фактором мотивації. Для студентів з високим рівнем зовнішніх негативних мотивів необхідно розробити індивідуальні програми психологічної підтримки, що включають консультування. Системний підхід, який передбачає співпрацю з викладачами та впровадження інноваційних методів навчання, дозволить досягти максимальних результатів. Реалізація зазначених рекомендацій сприятиме підвищенню академічної успішності студентів та формуванню в них стійкої мотивації до навчання протягом усього життя.

Подальших досліджень потребує розробка конкретних інструментів для діагностики мотиваційних профілів студентів, вплив різних типів інноваційних методів навчання на мотивацію студентів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балашов Е. Метакогнітивні стратегії в мотивації навчання студентів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: *Психологія*. 2023. Вип. 16. С. 13–21.
2. Мироненко Н., Пуляк О. Сугестивна технологія як засіб мотивації студентів до освітньої діяльності в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: *Педагогічні науки*. 2023. Вип. 208. С. 187–192.
3. Носатова В. Формування мотивації до самостійного учіння як чинник успішності навчання студентів в університеті. *Новий Колегіум*. 2021. № 1. С. 105–108.
4. Пилипенко Н., Пилипенко В. Психолого-педагогічні чинники розвитку мотивації студентів до навчання у закладі вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 51(2). С. 9–14.

5. Піменова О., Гапончук О. Мотивація до навчання студентів в умовах воєнного стану. *Габітус*. 2023. Вип. 47. С. 36–39.

6. Ржевська-Штефан З. Особливості учбової мотивації студентів в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 196. С. 151–156.

7. Староста В. Мотивація навчання студентів різних курсів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2021. Вип. 11. С. 158–173.

8. Ткаченко О., Тураєва О. Особливості навчальної мотивації студентів в умовах збільшення частки дистанційного навчання у складі комбінованого. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2023. Вип. 13. С. 97–108.

9. Al-Said, K. Influence of teacher on student motivation: Opportunities to increase motivational factors during mobile learning. *Education and Infor-*

mation Technologies. 2023. Vol 28. Pp. 13439–13457. <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11720-w>

10. Bain K. What the best college teachers do. Harvard : Harvard University Press, 2004. 24 с.

11. Hartnett M. The importance of motivation in online learning. *Motivation in Online Education*. 2016. Pp. 5–32. <https://doi.org/10.1007/978-981-10-0700-2>

12. Martin A., Dowson M. Interpersonal Relationships, Motivation, Engagement, and Achievement: Yields for Theory, Current Issues, and Educational Practice. *Review of Educational Research*. 2009. Vol. 79(1). Pp. 327–365. <https://doi.org/10.3102/0034654308325583>

13. Martin A. (2023). Integrating Motivation and Instruction: Towards a Unified Approach in Educational Psychology. *Educational Psychology Review*. Vol. 35(54). <https://doi.org/10.1007/s10648-023-09774-w>

14. Qianyi Zh., Zhiqiang L. Learning motivation of college students in multimedia environment with machine learning models. *Learning and Motivation*. 2024. Vol. 88. <https://doi.org/10.1016/j.lmot.2024.102046>